

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS TAUTYBĖS, RASĖS PAGRINDAIS UAB „TOLIMOJO KELEIVINIO TRANSPORTO KOMPANIJA“ TEIKIANT PASLAUGAS TYRIMO

2023-09-21 Nr. (23)SN-142)SP-78

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2023 m. liepos 18 d. gautas pareiškėjo (duomenys neskelbtini) (toliau – Pareiškėjas) skundas, kuriame jis nurodo, kad 2023 m. liepos 16 d. 6.30 val., jis turėjo išvykti iš Minsko (Baltarusija) centrinės autobusų stoties iki Vilniaus oro uosto su UAB „Kautra“ priklausančiu EUROLINES autobusu, valstybinis numeris (duomenys neskelbtini). Pareiškėjui įlipus į autobusą ir parodžius vairuotojui (pavardė (duomenys neskelbtini)) dokumentus: bilietą, Pakistano piliečio pasą, Portugalijos gyventojo kortelę, Baltarusijos daugkartinę vizą, vairuotojas pareiškė, kad neleis važiuoti autobusu „pakistaniečių“. Vairuotojas įžeidinėjo Pareiškėją, rodė jam nepadorius ženklus pirštais, ir varė iš autobuso.

Pareiškėjas teigia, kad buvo labai sutrikęs, nes vairuotojas žmonių akivaizdoje pravardžiavo ir žemino jį. Pareiškėjas bandė kalbėtis su vairuotoju, rodė jam visus galiojančius dokumentus, leidžiančius vykti autobusu iš Baltarusijos į Lietuvą, tačiau vairuotojas šaukė ir varė jį iš autobuso.

Autobusui išvažiavus, Pareiškėjas buvo priverstas pasinaudoti taksi paslauga, nes iš Vilniaus oro uosto jis turėjo skristi į Ciurichą (Zurich). Skunde pažymėta, kad dėl netinkamo vairuotojo elgesio Pareiškėjas patyrė stresą ir finansines išlaidas, nes buvo priverstas pasinaudoti taksi ir Baltarusijoje registruotos kompanijos „Minsk Trans“ autobusu, kirsdamas Baltarusijos ir Lietuvos sieną. Atsižvelgiant į tai, kad visi dokumentai buvo galiojantys, Pareiškėjas kirto sieną ir pasiekė Vilniaus oro uostą sėkmingai.

Pareiškėjas mano, jog EUROLINES vairuotojo elgesys diskriminavo jį tautybės, rasės pagrindais.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – Lygių galimybių kontrolierė) 2022 m. liepos 21 d. raštu Nr. (23)SN-142)S-356 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į UAB „Kautra“ vadovą, prašydama per 5 darbo dienas nuo reikalavimo gavimo dienos (kuo skubiau) pateikti paaiškinimą dėl galimos diskriminacijos minėtu pagrindu ir atsakyti į klausimus:

„1. Ar Jums, kaip Bendrovės vadovui, yra žinomos skunde išdėstytos aplinkybės? Jei taip, prašome nurodyti, kokių veiksmų buvo imtasi?

2. Kokiu pagrindu Pareiškėjas nebuvo įleistas į autobusą ir jam nebuvo suteikta pavėžėjimo paslauga biliete nurodytu maršrutu?

3. Paaiškinkite vairuotojo frazę „pakistaniečiai nevažiuos“. Ar Pakistano piliečiams yra nustatyti ribojimai naudotis pavėžėjimo paslauga ir pan.?

4. Kokioms aplinkybėms esant, vairuotojai turi teisę neįleisti asmenų, turinčių bilietą ir kitus būtinus kelionei dokumentus, į autobusą? Pagrįskite atsakymą teisės aktais.

5. Ar vairuotojas turi teisę priimti sprendimą vienasmeniškai dėl keleivio, turinčio galiojančius būtinus dokumentus, neįleidimo į autobusą? Jei ne, su kuo jis privalo suderinti sprendimą?

6. Ar šiuo atveju vairuotojas suderino su atsakingu asmeniu savo sprendimą – neįleisti Pareiškėjo į autobusą? Jei taip, nurodykite asmens pareigas ir pagrindimą, dėl kokios priežasties buvo priimtas toks sprendimas.

7. Ar vairuotojai yra supažindinti, kaip bendrauti su asmenimis, kad jiems nebūtų sukurta bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka dėl asmenų lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos?“

Taip pat paprašyta pateikti kitą, reikšmingą, informaciją, susijusią su Pareiškėjo skunde išdėstytomis aplinkybėmis.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2023 m. liepos 26 d. Tarnyboje gautame rašte „Dėl informacijos pateikimo“ (toliau – Raštas) UAB „Tolimojo keleivinio transporto kompanija“ (toliau – Bendrovė) paaiškino, kad vadovaujantis autobuso vairuotojo paaiškinimais, keleivis nesutiko pateikti autobuso vairuotojui visų dokumentų, kad vairuotojas galėtų su jais išsamiau susipažinti. Rašte pažymėta, kad pastaruoju metu dažnai pasitaiko atvejų, kuomet keleiviai pateikia suklastotus ar kitų asmenų dokumentus. Atsižvelgiant į tai, kad vairuotojas negalėjo asmeniškai susipažinti su keleivio dokumentais ir įsitikinti jų tikrumu, vairuotojas atsisakė leisti keleiviui vykti nurodytu maršrutu.

Vadovaujantis 1991 m. spalio 8 d. (aktuali redakcija 2022 m. lapkričio 1 d.) Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymo Nr.I-1863 20 straipsniu, vežėjai, kurie tarptautinio susisiekimo maršrutais autobusais sausuma veža keleivius, įveždami užsieniečius į Lietuvos Respublikos teritoriją per valstybės sieną, privalo užtikrinti, kad šie turėtų kelionės dokumentus, kurie reikalingi įvažiuoti į Lietuvos Respubliką bei turi teisę tikrinti keleivių kelionės dokumentus, kad įsitikintų, ar keleivis turi kelionės dokumentus, reikalingus įvažiuoti į Lietuvos Respubliką. Valstybės sienos apsaugos tarnybai nustačius, kad vežėjo vežamas užsienietis neturi kelionės dokumentų, kurie reikalingi įvažiuoti į Lietuvos Respubliką, vežėjui skiria baudą nuo trijų tūkstančių šimto aštuoniasdešimt šešių iki penkių tūkstančių dviejų šimtų keturiolikos eurų už kiekvieną be reikalingų kelionės dokumentų vežamą užsienietį. Remiantis esamu reglamentavimu, vairuotojai atidžiai tikrina visų keleivių kelionės dokumentus.

Rašte taip pat pažymėta, kad Bendrovė neturi jokių duomenų apie tai, kad vairuotojas būtų pasakęs frazę „pakistanietis nevažiuos“. Bendrovė netaiko jokių ribojimų Pakistano ir / ar kitų valstybių gyventojams naudotis Bendrovės teikiamomis paslaugomis.

Jeigu keleiviui kyla nesklandumų su valstybės pareigūnais dėl individualių vizų, kelionės dokumentų, draudimo, asmeninių daiktų ir daiktų ar pinigų kuriuos reikia deklaruoti ir pan., autobuso ekipažas turi teisę palikti keleivį pasienio punkte arba elgtis pagal tos šalies pareigūnų reikalavimus (Bilių pardavimo ir keleivių bei bagažo vežimo „Eurolines Lithuania“ tarptautiniais maršrutais taisyklių 1.5.1. p.). Neblaivūs asmenys neįleidžiami į autobusą vykti maršrutu. Keleiviai, kurie nesilaiko vežimo taisyklių ir elgesio viešose vietose normų, yra įspėjami vieną kartą. Pažeidę taisykles pakartotinai jie yra išlaipinami artimiausioje stotelėje arba viešosios tvarkos priežiūros institucijoje (Bilių pardavimo ir keleivių bei bagažo vežimo „Eurolines Lithuania“ tarptautiniais maršrutais taisyklių 1.5.5. p.). Jei Keleivis į autobuso išvykimo aikštelę atvyksta nešvaria apranga, yra neblaivus

(įskaitant ir alkoholio bei/ar narkotinių medžiagų vartojimo pasekmes), ar kitoku būdu gali apriboti, ar pakenkti kitų keleivių ir/arba ekipažo saugumui, sveikatai ar komfortui, keleivis elgiasi neadekvačiai, agresyviai, įtartinais arba neturi valstybių pasienio kirtimui reikalingų dokumentų – visais išvardytais atvejais vežėjas turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį su keleiviu, keleivis į autobusą neįleidžiamas (Bilietai pardavimo ir keleivių bei bagažo vežimo „Eurolines Lithuania“ tarptautiniais maršrutais taisyklių 1.5.6. p.).

Vairuotojui yra suteikta teisė vienašališkai (nederinant su kitais Bendrovės atsakingais asmenimis) įvertinti ir priimti sprendimą dėl keleivio įleidimo į autobusą, pvz. jeigu keleivis mėgina patekti į autobusą būdamas neblaiviu, ar neturėdamas (nepateikdamas) reikiamų dokumentų (Bilietai pardavimo ir keleivių bei bagažo vežimo „Eurolines Lithuania“ tarptautiniais maršrutais taisyklių 1.5.6. punktas). Rašte nurodyta, kad vadovaujantis minėta nuostata, vairuotojas šiuo konkrečiu atveju sprendimo neįleisti keleivio į autobusą nederino su Bendrovės atsakingais asmenimis. Bendrovės teigimu, visi „TOKS“ vairuotojai yra tinkamai instruktuoti apie reikalavimus, keliamus keleivių aptarnavimui. „TOKS“ atsakingi asmenys periodiškai informuoja vairuotojus apie tai, kokie reikalavimai keliami bendravimui su keleiviais, supažindina su aptarnavimo standartais ir pan. Nepaisant to, kad keleivis atsisakė pasiūlytos jam įsigyto ir nepanaudoto bilieto kainos kompensacijos, Bendrovė artimiausiu metu sumokės bilieto kainos dydžio kompensaciją keleiviui.

Bendrovė taip pat pateikė vairuotojo paaiškinimą, kuriame nurodyta: „2023 m. liepos 16 d. ryte nepaėmiau keleivio iš Minsko stoties, nes paprašius jis nedavė dokumentų į rankas. Nenorėjau problemų pasienyje, todėl jo ir nepaėmiau. Nemačiau dokumentų iš arti“ (citatos kalba netaisyta).

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė užtikrino tinkamas pavėžėjimo paslaugas, nepaisant tautybės ir rasės bei, ar Pareiškėjas nepatyrė priekabiavimo iš vairuotojo, t. y., ar Bendrovė nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 d. 1 punkto 2 d., reglamentuojančių paslaugų teikėjo pareigą įgyvendinti lygias galimybes, draudimo priekabiauti, nepaisant, be kita ko tautybės, rasės, nuostatų.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija, pačia bendriausia šio žodžio prasme, reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama pasiremiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str., kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, draudžia bet kokią diskriminaciją, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

2000 m. birželio 29 d. Europos Sąjungos Tarybos direktyvoje 2000/43/EB įgyvendinant vienodo požiūrio principą asmenims, nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės, pažymėta, kad lygybės prieš įstatymą teisė ir teisė į apsaugą nuo diskriminacijos visiems asmenims yra visuotinė teisė, pripažįstama pagal Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, Jungtinių Tautų konvenciją dėl moterų visų diskriminacijos formų panaikinimo, Tarptautinę konvenciją dėl visų rasinės diskriminacijos formų panaikinimo, Jungtinių Tautų pilietinių ir politinių teisių bei ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktus ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją.

Pareiškėjas kreipėsi į Tarnybą, teigdamas, kad Pareiškėjui įlipus į autobusą ir parodžius vairuotojui dokumentus: bilietą, Pakistano piliečio pasą, Portugalijos gyventojo kortelę, Baltarusijos

daugkartinę vizą, vairuotojas pareiškė, kad neleis važiuoti autobusu „pakistaniečių“. Pareiškėjo teigimu, vairuotojas įžeidinėjo jį, rodė jam nepadorius ženklus pirštais, ir varė iš autobuso. Pareiškėjas teigia, kad tokio elgesio jautėsi pažemintas ir mano, kad jis rasistinio pobūdžio. Taip pat, teigė, kad vairuotojas jį toliau atsisakė priimti asmenį ir žemino jį, net kai jam nuvykus prie pasienio ir jo teigimu taksi vairuotojui ir pasienio pareigūnui prašant priimti asmenį į tą patį autobusą turint visus dokumentus.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 d. 1 punktą, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas įgyvendindamas lygias galimybes, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Vadovaujantis šia nuostata, Bendrovės vairuotojas atlikdamas pavėžėjimo paslaugas turėjo pareigą suteikti visiems keleiviams vienodas paslaugas, nepaisant jiems priskirtino (-ų) požymio (-ių). Vertinant, ar vairuotojas tinkamai atliko savo pareigas, tikslinga išanalizuoti kokiomis taisyklėmis jis privalėjo vadovautis teikiant paslaugas tarptautiniais maršrutais.

Lietuvos Respublikos transporto viešojo administravimo, vežėjų ir transporto infrastruktūros valdytojų veiklos, valstybės pagalbos plėtojant transporto infrastruktūrą ir jos valdymo bendruosius principus, transporto infrastruktūros valdytojų teisinį statusą, jų santykius su transporto infrastruktūros savininkais bei naudotojais, visuomenės aptarnavimo įsipareigojimų, saugaus eismo užtikrinimo ir kitų su transporto veikla susijusių santykių reglamentavimo pagrindus nustato Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymas. Minėto įstatymo 20 str. 1, 2, 3 dalys nustato: „vežėjai, kurie verčiasi keleivių vežimu oro ar jūros keliais ar kurie tarptautinio susisiekimo maršrutais autobusais sausuma veža keleivių grupes specialiais ir užsakomaisiais reisais, įveždami užsieniečius į Lietuvos Respublikos teritoriją per valstybės sieną, privalo užtikrinti, kad šie turėtų kelionės dokumentus, kurie reikalingi įvažiuoti į Lietuvos Respubliką. Vežėjai turi teisę tikrinti keleivių kelionės dokumentus, kad įsitikintų, ar keleivis turi kelionės dokumentus, reikalingus įvažiuoti į Lietuvos Respubliką. Jeigu Valstybės sienos apsaugos tarnyba nustato, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodyto vežėjo vežamas užsienietis neturi kelionės dokumentų, kurie reikalingi įvažiuoti į Lietuvos Respubliką, vežėjui skiriama bauda nuo trijų tūkstančių šimto aštuoniasdešimt šešių iki penkių tūkstančių dviejų

šimtų keturiolikos eurų už kiekvieną be reikalingų kelionės dokumentų vežamą užsienietį. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytų reikalavimų pažeidimo nagrinėjimas nepradedamas, o pradėtas nutraukiamas ir bauda neskiriama, jeigu vežamas užsienietis siekia prieglobsčio Lietuvos Respublikoje, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos įstatymu „Dėl užsieniečių teisinės padėties“.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, formuodamas vieningą teismų praktiką šio pobūdžio administracinėse bylose pažymėjo, kad „Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta vežėjo pareiga užtikrinti, kad įvežamas užsienietis turėtų kelionės dokumentus, kurie reikalingi įvažiuoti į Lietuvos Respubliką, turi būti aiškinama neatsiejamai nuo kitais teisės aktais įtvirtintų reikalavimų, kuriais nustatyta kokius galiojančius dokumentus reikia turėti užsieniečiui tam, kad juos pateikęs valstybės sienos kontrolės tarnybai, jis galėtų įvažiuoti į Lietuvos Respubliką per valstybės sieną (2007 m. spalio 12 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A3-876/2007; 2008 m. spalio 22 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A556-1750/2008; 2009 m. kovo 12 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A822-338/2009, 2011 m. gruodžio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A662-3475/2011). Pagal Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymo 20 straipsnio 1 ir 2 dalis vežėjas tikrina kelionės dokumentus, kurie yra reikalingi įvažiuoti į Lietuvos Respublikos teritoriją per valstybės sieną, tai yra, apibūdinant kelionės dokumentą Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymo taikymo prasme, yra išskiriamas (akcentuojamas) tokio dokumento tinkamumo ir pakankamumo panaudoti turint tikslą įvažiuoti į Lietuvos Respublikos teritoriją per valstybės sieną aspektas. Tai reiškia, kad tai yra dokumentai, kurių turėjimas ar neturėjimas yra pagrindas Valstybės sienos apsaugos tarnybai (šios tarnybos pareigūnams) praleisti arba nepraleisti keleivį per (šiuo atveju oro uosto) dokumentų kontrolės punktą. Toks aiškinimas neprieštarauja kelionės dokumento ir vizos sąvokoms, pateiktoms įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties 2 straipsnio 10 ir 33 dalyse, pagal kurias viza yra (gali būti) sudedamoji (įklijuota) kelionės dokumento (užsienio valstybės piliečio paso ar jį atitinkančio dokumento) dalis, kuri (kartu su pasu) suteikia teisę jos turėtojui kirsti valstybės sieną. Teisėjų kolegija pažymi, kad minėtas kelionės dokumentų pakankamumo aspektas apima šių sąvokų visumą. Todėl nepagrįsti pareiškėjo apeliacinio skundo argumentai, jog Lietuvos Respublikos transporto pagrindų įstatymas nenustato pareigos

vežėjui įvertinti dokumentų kokybiniu aspektu, o numato tik pareigą užtikrinti kelionės dokumentų buvimą.“¹

Bendrovės teigimu, Vairuotojui yra suteikta teisė vienašališkai (nederinant su kitais Bendrovės atsakingais asmenimis) įvertinti ir priimti sprendimą dėl keleivio įleidimo į autobusą, pvz. jeigu keleivis mėgina patekti į autobusą būdamas neblaiviu, ar neturėdamas (nepateikdamas) reikiamų dokumentų (Bilietų pardavimo ir keleivių bei bagažo vežimo „Eurolines Lithuania“ tarptautiniais maršrutais taisyklių 1.5.6. punktas). Rašte nurodyta, kad vadovaujantis minėta nuostata, vairuotojas šiuo konkrečiu atveju sprendimo neįleisti keleivio į autobusą nederino su Bendrovės atsakingais asmenimis.

Pareiškėjas skunde pažymėjo, kad jis bandė kalbėtis su vairuotoju, rodė jam visus galiojančius dokumentus, leidžiančius vykti autobusu iš Baltarusijos į Lietuvą, tačiau vairuotojas šaukė, kad neleis važiuoti autobusu „pakistaniečių“ ir varė jį iš autobuso. Tuo tarpu, vairuotojo teigimu, Pareiškėjas nepateikė jam dokumentų į rankas, todėl jis negalėjo įvertinti jų iš arti. Nenorėdamas problemų pasienyje, jis atsisakė teikti pavėžėjimo paslaugas Pareiškėjui. Bendrovė taip pat akcentavo, kad pastaruoju metu labai dažnai pasitaiko atvejų, kuomet vairuotojams pateikiami suklastoti dokumentai. Todėl vairuotojas negavęs dokumentų į rankas, negalėjęs juos tinkamai patikrinti, atsisakė vežti Pareiškėją į Lietuvą.

Teismų praktikoje akcentuojama, kad „pagal poveikio subjektams pobūdį Lietuvos Respublikos transporto pagrindų įstatymo 20 straipsnio 1 dalyje reglamentuota įpareigojanti norma, suponuojanti vežėjui pareigą elgtis atitinkamu būdu. Vykdydamas šią pareigą, vežėjas privalo užtikrinti, kad įvežamas užsienietis turėtų kelionės dokumentus, kurie reikalingi įvažiuoti į Lietuvos Respubliką. Be to, šios pareigos užtikrinimui įstatymų leidėjas vežėjams suteikė teisę tikrinti keleivių dokumentus, kad įsitikintų, ar keleivis turi visus būtinus, tame tarpe ir vizą, kelionės dokumentus, reikalingus įvažiuoti į Lietuvos Respubliką.“²

Pagal Lygių galimybių įstatymo 4 str., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės

¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. balandžio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-492-1495-12

² Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. balandžio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-492-1495-12

padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Nagrinėjamu atveju, Pareiškėjas pateikęs skundą nurodė aplinkybes, kuriomis remiantis galima buvo daryti prielaidą dėl galimos diskriminacijos tautybės ir rasės pagrindu. Jo teigimu, jis pateikė vairuotojus visus būtinus dokumentus: bilietą, Pakistano piliečio pasą, Portugalijos gyventojų kortelę, Baltarusijos daugkartinę vizą, tačiau vairuotojas pareiškė, kad neleis važiuoti autobusu „pakistaniečių“.

Bendrovė teikdama paaiškinimą dėl galimos diskriminacijos tautybės ir rasės pagrindais, remdamasi tiek įstatyminiu, tiek poįstatyminiu reglamentavimu paaiškino, kad vairuotojas turėjo ne tik teisę, bet ir pareigą nuodugniai patikrinti visų keleivių dokumentus, nes kitu atveju, Bendrovei gresia bauda. Vairuotojo teigimu, Pareiškėjas nesuteikė galimybės iš arti patikrinti dokumentus (galimai turima omenyje, kad dokumentai nebuvo pateikti vairuotojui į rankas), todėl jis bijojo rizikuoti ir atsisakė vežti jį į Lietuvą.

Bendrovė teigia, kad neturi jokių duomenų apie tai, kad vairuotojas būtų pasakęs frazę „pakistaniečiai nevažiuos“. Bendrovė netaiko jokių ribojimų Pakistano ir/ar kitų valstybių gyventojams naudotis Bendrovės teikiamomis paslaugomis.

Skunde pažymėta, kad dėl netinkamo vairuotojo elgesio Pareiškėjas patyrė stresą ir finansines išlaidas, nes buvo priverstas pasinaudoti taksi ir Baltarusijoje registruotos kompanijos „Minsk Trans“ autobusu, kirsdamas Baltarusijos ir Lietuvos sieną.

Nepageidaujamas elgesys, yra vienos iš diskriminacijos formos – priekabiavimas, kriterijus. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 dalį, priekabiavimas yra nepageidaujamas elgesys, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus,

lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriamas bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

Dėl įrodymų pakankamumo ir patikimumo turi būti sprendžiama kiekvienu konkrečiu atveju. Įrodymų pakankamumas byloje reiškia, jog įrodymai neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia daryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą. Įvertinant keletą įrodymų, lemia ne tik kiekvieno iš įrodymų patikimumas, bet ir įrodomųjų duomenų tarpusavio santykis – ar nėra prieštaravimų tarp jų, ar šalutiniai duomenys patvirtina pagrindinius, ar pakankami yra tiesioginiai duomenys, ar nuoseklūs yra šalutiniai įrodomieji faktai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-150/2007; 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-18/2008).

Atkreiptinas dėmesys, jog tyrimo metu Pareiškėjas bei vairuotojas dėl nagrinėjamo atvejo pateikė prieštarigus paaiškinimus. Įrodymų, pavyzdžiui, garso ar vaizdo įrašų, liudytojų parodymų, patvirtinančių Pareiškėjo teiginį, kad su juo vairuotojas elgėsi nepagarbiai, žemindamas jį, pravardžiuodamas ir rodydamas nepagarbius gestus, nėra. Taip pat nėra galimybės patikimais įrodymais paneigti vairuotojo pateiktus paaiškinimus, jog jis, atsisakydamas vežti Pareiškėją, nesiėlgė Pareiškėjo atžvilgiu netinkamai, vykdė teisės aktuose įtvirtintą pareigą atidžiai patikrinti keleivių kelionės dokumentus.

Remiantis išdėstytu, konstatuotina, kad trūksta objektyvių duomenų diskriminacijos buvimui nustatyti.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 17 str. 2 dalimi, UAB „Tolimojo keleivinio transporto kompanija“ vadovui (-ei) rekomenduotina parengti ir patvirtinti lygių galimybių politiką įgyvendinančius teisės aktus (procedūras), priekabiavimo prevencijos taisykles, su kuriomis būtų supažindinti visi Bendrovės darbuotojai. Kartu rekomenduojama parengti bei patvirtinti kitas reikalingas priemones, kuriomis būtų užtikrinama pagarba žmogui, jo orumui, saugomas žmogaus fizinis ir psichinis neliečiamumas.

Pabrėžtina, jog Tarnyba pasirengusi pagal kompetenciją suteikti pagalbą rengiant minėtus vidaus teisės aktus.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 17 str., 29 str. 3 d. 2 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Nutraukti tyrimą, trūkstant objektyvių duomenų apie padarytą pažeidimą.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir UAB „Tolimojo keleivinio transporto kompanija“.

Sprendimas per 1 mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė